

аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. – К., 2008. **10.** *Серьогін В. О.* Конституційне право особи на недоторканість приватного життя (прайвесі): проблеми теорії і практики: автореф. дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.02. – К., 2011. **11.** *Бачило І. Л., Лопатин В. Н., Федотов М. А.* Информационное право: учебник / под ред. Б. Н. Топорнина. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2001. – С. 132.

УДК 342.1

В. О. АНТОНОВ,
кандидат філософських наук

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ВОЄННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Розглянуто найбільш актуальні проблеми реформування військової організації Української держави. Розглядаючи військову реформу під кутом зору нової редакції Воєнної доктрини України, автор досліджує найістотніші аспекти, що мають бути притаманні самій концепції такої реформи, зокрема: економічну складову, яка повинна обмежувати військовий бюджет і військове виробництво рамками розумної та необхідної достатності; соціально-політичну складову, якою визначається роль та місце Збройних сил України у національній системі українського суспільства, становище її соціально захищеність військовослужбовців у суспільстві та державі; правову, яка законодавчо регулює внутрішні й зовнішні функції Збройних сил України; технічну складову, яка визначає якісні та кількісні параметри озброєнь і бойової техніки, необхідної для ефективного стримування та усунення воєнної загрози.

Ключові слова: реформа, воєнна організація, держава, економічна складову, Воєнна доктрина, політична складову, соціальна складову, правова складову, технічна складову.

Антонов В. А. Проблемы реформирования военной организации Украинского государства

Рассмотрены наиболее актуальные проблемы реформирования Военной организации Украинского государства. Рассматривая военную реформу под углом зрения новой редакции Военной доктрины Украины, автор исследует наиболее существенные аспекты, которые должны быть присущи самой концепции этой реформы: экономическую составляющую, которая должна ограничивать военный бюджет и военное производство рамками разумной и необходимой достаточности; социально-политическую составляющую, которой определяется роль и место Вооруженных сил Украины в национальной системе Украинского общества, положение и социальная защищенность военнослужащих в обществе и государстве; правовую, которая законодательно регулирует внутренние и внешние функции Вооруженных сил Украины; техническую составляющую, которая определяет качественные и количественные параметры вооружений и боевой техники, необходимой для эффективного сдерживания и устранения военной опасности.

Ключевые слова: реформа, военная организация государства, экономическая составляющая, Военная доктрина, политическая составляющая, социальная составляющая, правовая составляющая, техническая составляющая.

Antonov V. A. Problems in reforming the Military organization of Ukrainian state

The author overviewed the most actual problems in reforming the Military organization of Ukrainian state. By observing the military reform at an angle of view the new version of Military doctrine of Ukraine, the author explores the most significant aspects that shall be inherent the present conception of such reform, such as: the economic component that shall limit the military budget and military production under the reasonable and required adequacy; the socio-political component that determines the role and place of the Armed Forces of Ukraine in the national system of Ukrainian society as well as position and social protection of servicemen in society and the state; the legal component that regulates internal and external functions of the Armed Forces of Ukraine; and finally the technical component that determines qualitative and quantitative options of armaments and battle equipment that are needed for effective stimulation and eliminate the military threat.

Key words: *Reform, Military organization, state, economic component, Military doctrine, political component, social component, technical component.*

За роки незалежності в Україні відбулися фундаментальні зміни, проте на тлі посилення загроз і зростання нестабільності у світі постають нові виклики Військовій організації Української держави, що притаманні початковій ХХІ століття. Зокрема, такі загрози, як поширення зброї масового ураження, міжнародний тероризм, транснаціональна організована злочинність, нелегальна міграція, піратство, ескалація міждержавних і суспільних конфліктів, стають дедалі інтенсивнішими, охоплюють нові регіони і держави. Зростають регіональні загрози міжнародній безпеці, які за своїми негативними наслідками та масштабами можуть мати потенціал глобального впливу.

Спостерігається досить небезпечна тенденція перегляду національних кордонів поза межами норм міжнародного права. Застосування сили і погрози силою повернулися в практику міжнародних відносин, у тому числі в Європі.

Різновекторні геополітичні впливи на Україну в умовах неефективності гарантій її безпеки, «заморожених» конфліктів біля її кордонів, а також критична зовнішня залежність національної економіки обумовлюють вразливість України, послаблюють її роль на міжнародній арені та виштовхують українську державу на периферію світової політики, у «сіру зону безпеки».

Проте сьогодні більш нагальними залишаються внутрішні виклики національній безпеці України. Реформа неефективної пострадянської суспільної системи, насамперед державної влади, викривлення демократичних процедур, які штучно стримувало процеси кадрового оновлення державних органів, обумовили слабкість, а подекуди і неспроможність держави виконувати її функції, перш за все у сфері захисту прав і свобод людини та громадянина, зростаючу недовіру до держави з боку суспільства.

Важливо зазначити і те, що подальше використання неефективної економічної моделі, відсутність розвитку стимулів до інноваційних процесів і динамічного розвитку нових технологічних укладів обумовлюють неконкурентоспроможність української економіки, унеможливають кардинальне підвищення рівня та якості життя населення, провокують посилення соціальної напруги, поширення протестних настроїв у різних верствах суспільства.

Зазначені чинники разом із незадовільним станом системи забезпечення національної безпеки, поширенням корупції в усіх органах влади перешкоджа-

ють розв'язанню нагальних проблем суспільного розвитку, сприяють політичній радикалізації, призводять до зростання екстремістських настроїв і рухів, що у стратегічній перспективі може створити реальну загрозу національному суверенітету і територіальній цілісності України.

Ухвалена вперше 2007 р. Стратегія національної безпеки України не стала керівним документом для практичної діяльності органів державної влади, які зосередили свою увагу на досягненні короткострокових політичних і економічних цілей, нехтуючи при цьому потребами стратегічного розвитку суспільства і держави. Внаслідок цього посилюється загроза національній безпеці, послабилася спроможність України захищати свої національні інтереси.

Такий стан справ змушує нас заново оцінити рівень і вплив загроз життєво важливим інтересам України, визначитись у стратегічних пріоритетах політики військової організації Української держави, напрямках її удосконалення та механізмах їх реалізації.

Розглядаючи концептуально-правові аспекти військової організації і зокрема Української держави, слід зазначити, що це охоплена єдиним керівництвом певна сукупність органів державної влади, військових формувань, утворених відповідно до Конституції і законів України, діяльність яких перебуває під демократичним контролем суспільства і відповідно до Конституції та законів України безпосередньо спрямована на розв'язання завдань захисту інтересів держави від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Військова організація Української держави в процесі свого становлення й розвитку пройшла досить непростий шлях від безсистемної сукупності окремих її складових до відносно цілісної та дієздатної структури.

Аналізуючи структуру військової організації Української держави, слід зазначити, що вона включає до свого складу: Збройні сили України, Внутрішні війська, органи і підрозділи Міністерства внутрішніх справ України, Прикордонні війська України, військові підрозділи Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, інші військові формування, утворені відповідно до Конституції та законів України.

Ефективність діяльності військової організації значною мірою залежить від чіткого розмежування повноважень та функцій між її основними військовими формуваннями.

Важливим у цьому аспекті виступає класифікація функцій щодо захисту національних інтересів у військовій сфері. До таких функцій слід віднести: зовнішні, внутрішні, основні, неосновні, загальні та специфічні.

Зокрема, критерієм поділу функцій на зовнішні та внутрішні виступають типи загроз, які бувають як зовнішніми, так і внутрішніми. В Законі України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» (2003) зазначається, що діяльність органів державної влади та військових формувань, утворених відповідно до Конституції та законів України має бути безпосередньо спрямована на вирішення завдань захисту інтересів держави від внутрішніх і зовнішніх загроз¹.

До зовнішніх функцій військової організації Української держави слід віднести: оборону України, захист її суверенітету, територіальної цілісності та

недоторканності її кордонів, протидія іншим зовнішнім загрозам воєнного характеру, зміцнення військово-політичної стабільності в регіоні і світі; захист законних інтересів держави і прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб.

Важливим законодавчим актом у процесі реалізації зовнішніх функцій військової організації Української держави необхідно вважати Указ Президента України від 8 червня 2012 р. «Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України»².

У новій редакції Стратегії національної безпеки зазначається, що у зовнішньому просторі спостерігаються тенденції які виступають потенційними джерелами загроз національним інтересам Української держави.

Зокрема, звертається увага на чинники, що загрожують міжнародній стабільності та негативно позначаються на безпековому середовищі:

– загострення конкуренції між світовими центрами впливу, застосування сили або погрози силою у міжнародних відносинах всупереч загально визнаним принципам і нормам міжнародного права, спроби держав розв'язувати проблеми за рахунок інших держав;

– криза існуючої та невизначеність засад нової системи міжнародної безпеки, розмивання системи міжнародних угод у галузі стратегічної стабільності, послаблення ролі міжнародних безпекових інститутів, що у комплексі з недосконалою системою міжнародного права уможливорює безкарне застосування сили на міжнародній арені для реалізації власних інтересів;

– виникнення самопроголошених квазідержавних утворень на територіях суверенних держав, поява небезпечних прецедентів визнання іншими державами деяких із цих утворень, що стало стимулом для процесів регіонального сепаратизму;

– посилення конкуренції за доступ до природних ресурсів, встановлення контролю за маршрутами їх постачання на ринки споживання в умовах зростаючого дефіциту сировини ресурсів;

– інтенсифікація процесів мілітаризації окремих держав і регіонів, збільшення кількості держав, які на порушення вимог міжнародних режимів нерозповсюдження намагаються заволодіти зброєю масового ураження та засобами її доставки;

– поширення тероризму, піратства, наркоторгівлі, незаконної торгівлі зброєю і ядерними матеріалами, транснаціональної організованої злочинності, злочинів, пов'язаних із легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, поширення нелегальної міграції, торгівлі людьми, кіберзлочинності;

– надмірне антропогенне навантаження на довкілля, що зумовлює збільшення викидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище і як наслідок – глобальні зміни клімату, зростання дефіциту продовольства, питної води, небезпечні техногенні аварії, пандемії, що загрожують населенню і потребують додаткових ресурсів для реагування на них.

Значне місце у Рішенні Ради національної безпеки і оборони посідає аналіз регіонального безпекового середовища навколо України. Звертається увага на

те, що регіональне безпекове середовище навколо Української держави погіршилось, що зумовлено дією та впливом певних чинників:

активізація процесів формування сфер впливу або зон геополітичної відповідальності, які супроводжуються зростанням конфліктності, поширенням практики провокування конфліктних ситуацій, у тому числі збройних, посиленням різновекторних зовнішніх впливів у регіоні, загрозами превентивного застосування збройних сил окремими державами за межами своїх кордонів;

подальша ескалація конфліктів у Чорноморсько-Каспійському регіоні, внутрішня нестабільність у багатьох державах регіону, невизначеність перспектив і відсутність спільного бачення щодо розвитку регіональної інтеграції;

посилення мілітаризації регіону, збільшення іноземної військової присутності та розміщення новітніх систем озброєнь інших держав на територіях держав регіону;

незавершеність процесу договірно-правового оформлення державних кордонів, розмежування виключних (морських) економічних зон і континентального шельфу держав регіону, невирішеність державних проблемних питань щодо забезпечення національно-культурних прав осіб, які належать до національних меншин, що уможливило повернення в регіональний порядок денний питання про територіальні претензії.

В зазначеному рішенні Ради національної безпеки і оборони виключно важливим є те, що вказуються і безпосередні виклики національній безпеці України. Зокрема, звертається увага на те, що сучасна геополітична складова довкола Української держави є досить складною і її слід розглядати як продукт взаємодії вже існуючих та нових полюсів (центрів), що знаходяться у процесі формування в сучасних умовах; незважаючи на посилення миролюбивих тенденцій, загроза виникнення збройного протистояння продовжує реально існувати. Серед таких безпосередніх зовнішніх викликів слід назвати:

наявність неврегульованого конфлікту у придністровському регіоні Республіки Молдова, що безпосередньо межує з Україною;

невирішеність питання щодо розмежування лінії державного кордону акваторії Чорного і Азовського морів та керченської протоки, відсутність демаркації державного кордону України з Російською Федерацією, Республікою Білорусь і Республікою Молдова, що стримує врегулювання правових засад забезпечення його режиму та облаштування, ускладнює ефективну протидію транснаціональним загрозам;

наявність неврегульованих проблемних питань, пов'язаних із тимчасовим перебуванням Чорноморського флоту Російської Федерації на території України, недосконалість договірно-правової бази у цій сфері;

недосконалість державної політики у сфері міграції, неефективність системи державного регулювання міграційних процесів, що не забезпечують належний захист прав та інтересів громадян України, які працюють за кордоном, не створюють умов для допуску іммігрантів в Україну відповідно до її національних інтересів, для належної інтеграції іммігрантів в українське суспільство.

Іншою, не менш важливою функцією воєнної організації Української держави виступає її внутрішня функція. До внутрішніх функцій, враховуючи

певні умовності щодо класифікації, слід віднести: захист конституційного ладу та територіальної цілісності; захист економічного, науково-технічного та оборонного потенціалу України; боротьба з організованою злочинністю і тероризмом; забезпечення захисту населення на випадок катастроф, стихійного лиха, небезпечних соціальних конфліктів, епідемій; забезпечення внутрішньої політичної стабільності в Українській державі.

Аналізуючи зміст внутрішніх функцій військової організації Української держави важливо звернути увагу на те, що з прийняттям нової редакції Стратегії національної безпеки України від 8 червня 2012 р. спостерігається певне нормативно-правове нівелювання проблем, пов'язаних з діяльністю органів державної влади щодо вирішення завдань захисту інтересів держави від зовнішніх та внутрішніх загроз. Зокрема, в Законі України «Про основи національної безпеки України» (2003) у статті 7 зазначається, що на сучасному етапі основними реальними та потенційними загрозами національній безпеці України у внутрішньополітичній сфері є порушення з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування Конституції та законів України, прав і свобод людини та громадянина, в тому числі при проведенні виборчих кампаній, недостатня ефективність контролю за дотриманням вимог Конституції і виконанням законів України. Нова редакція Стратегії національної безпеки України розглядає ці проблеми лише під кутом зору недостатньої ефективності у діяльності органів державної влади, а саме:

високий рівень і системний характер корупції в інститутах державної влади;

серйозні недоліки у функціонуванні судової влади, що підривають довіру населення до держави і права, обмежують захист прав і свобод громадян, загрожують законним інтересам господарюючих суб'єктів;

недосконалість правового регулювання суспільних відносин, зокрема неналежний рівень захисту права власності та неприкосновенність у цій сфері, неефективність контролю за додержанням законодавства;

неадекватність реагування державних органів на конфліктні загострення у сфері політичних, економічних, соціальних, міжетнічних, міжконфесійних відносин, радикалізацію суспільних настроїв і поширення проявів екстремізму, зокрема інспірованих іззовні.

Таке бачення на законодавчому рівні, на наш погляд, призводить до нехтування причинами, що сприяють виникненню загроз національним інтересам Української держави. Оскільки саме порушення та невиконання органами державної влади, органами місцевого самоврядування Конституції та законів України щодо прав і свобод людини та громадянина породжують основні причини виникнення загроз у внутрішньому безпековому середовищі України.

Важливою проблемою у дослідженні повноважень військових формувань військової організації Української держави щодо забезпечення захисту її національних інтересів постає питання стосовно рівня цих повноважень. Розглядаючи цей аспект, слід зазначити, що рівень повноважень військових формувань військової організації України у справі захисту національних інтересів здійснюється на підставі поділу функцій на основні та неосновні.

Основними слід вважати такі функції, які визначають основне призначення того чи того військового формування і яким підпорядкована вся їх діяльність по захисту національних інтересів Української держави.

Неосновними функціями є такі, які не визначають основного призначення військового формування воєнної організації, не регламентують його діяльність, мають другорядний характер і можуть виконуватись тільки в разі нагальної необхідності та надзвичайних ситуацій, у випадку, якщо вони не суперечать виконанню основних функцій, які збігаються з ними у певній сфері діяльності.

Виконання тими чи тими військовими формуваннями воєнної організації Української держави як основних, так і неосновних функцій щодо захисту її національних інтересів потребує чіткого закріплення та регламентації вищими законодавчими актами їх діяльності.

Реалізація цих повноважень щодо захисту національних інтересів Української держави ставить на порядок денний питання про докорінну перебудову усіх військових формувань її Воєнної організації, основу якої становлять Збройні сили України.

Відповідно до статті 17 Конституції України оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканості покладаються на Збройні сили України³.

Процес здійснення цієї функції забезпечується, з одного боку, належною підтримкою рівня обороноздатності Збройних сил України для відсічі збройної агресії, ліквідації (локалізації, нейтралізації) збройного конфлікту і збройного захисту національних інтересів, а з іншого – всебічним і достатнім забезпеченням Збройних сил України. Слід зазначити, що ця функція покладається також і на інші військові формування Воєнної організації Української держави, які повинні взаємодіяти із Збройними силами України у воєнний час і яка для них виступає не основною.

До основних функцій Збройних сил належать також: зміцнення воєно-політичної стабільності в регіоні і у світі; протидія іншим зовнішнім загрозам воєнного характеру.

Розглядаючи зазначені функції Збройних сил України у контексті трансформаційних змін ХХІ століття, слід відзначити, що вихідні умови формування нової воєнної політики в сучасних умовах, коли, з одного боку, реально визначилась тенденція до зниження рівня загрози воєнної небезпеки іззовні, а з іншого – сама ця політика перетворюється в один із компонентів системи безпеки, коли усвідомлюється або переосмислюється роль збройних сил як засобу ненасильницької політики. Здавалося б, армія втілює в собі ідею насильства у чистому вигляді, проте в сучасних умовах політичне, правове і психологічне закріплення за арміями сучасних цивілізованих країн світу функції стримування у зовнішній політиці і гарантії стабільності суспільства у внутрішній політиці веде до розширення можливості використання армії у ненасильницьких цілях. Інакше кажучи, ми, вочевидь, спостерігаємо парадоксальне явище, коли армії існують не для того, щоб розпочати війну, а для того, щоб їй запобігти.

На цей парадокс вчені як Заходу, так і Сходу звернули свою увагу зовсім нещодавно, оскільки в умовах конфронтації кожна із сторін вважає власні

збройні сили суб'єктом миру, а армію протилежної сторони – потенційним агресором.

Сьогодні ситуація у світі різко змінилась, і нове політичне мислення вказує на шляхи побудови глобальної системи ненасильницьких міжнародних відносин, де місце й роль збройних сил ще далеко не визначені. Проте необхідно зазначити, що у сучасному однополюсному світі, коли його важливою складовою є посилення інтеграційних процесів, армії повинні існувати для того, щоб продовжувати політику миру воєнними засобами стримування та відвернення війни.

Для України, яка є суверенною європейською країною, це означає, що вона повинна перетворити свою власну армію за способами комплектування і принципами будівництва, за структурою і функціями із армії ведення війни у засіб її стримування та запобігання їй.

Саме у такому баченні і повинен розглядатися один із основних аспектів воєнної реформи Української держави. Тому неправильно, вважають деякі вчені, ставити знак рівності між воєнною реформою та реорганізацією Збройних сил, хоча остання має досить принципове значення.

Проведення воєнної реформи – це відносно довготривалий процес, який передбачає організацію та проведення цілої низки заходів, спрямованих на вирішення певних завдань відповідно до поставленої мети. Його основою і водночас головною рушійною силою виступає воєнна доктрина. У зв'язку з цим важливе значення має прийняття нової редакції Воєнної доктрини України від 8 червня 2012 р.

Воєнна доктрина України розглядається у цьому політико-правовому документі як система керівних поглядів на причини виникнення, сутність і характер сучасних воєнних конфліктів, принципи і шляхи запобігання їм, підготовка держави до можливих воєнних конфліктів, а також на застосування воєнної сили для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, інших життєво важливих національних інтересів. Важливим слід відзначити і те, що у відповідності до реалій ядерної епохи, воєнна доктрина Української держави має оборонний характер. Це означає, що Україна не вважає жодну державу (коаліцію держав) своїм воєнним противником, але визнаватиме потенційним воєнним противником державу (коаліцію держав), дії або наміри якої матимуть ознаки загрози застосування воєнної сили проти України. Такий підхід означає не що інше як втілення у площину воєнної доктрини принципу розумної достатності, що має привести на практиці до появи нової професійної армії, яка повинна відповідати цій доктрині і вимогам часу.

Розглядаючи воєнну реформу під кутом зору нової редакції Воєнної доктрини України, слід вести мову насамперед про найбільш суттєві аспекти, що мають бути притаманні самій концепції такої реформи, зокрема: економічна складова, яка повинна обмежувати воєнний бюджет і військове виробництво рамками розумної та необхідної достатності; соціально-політична складова, якою визначається роль та місце Збройних сил України у національній системі українського суспільства, положення та соціальна захищеність військовослужбовців у суспільстві і державі; правова складова, що законодавчо регулює

внутрішні та зовнішні функції Збройних сил України; насамкінець технічна складова, яка визначає якісні та кількісні параметри озброєнь і бойової техніки, необхідної для ефективного стримування та усунення воєнної загрози.

Аналізуючи сучасні концепції воєнної реформи, слід відзначити, що усі вони передбачають поетапний перехід до професійних Збройних сил, які значно менші за чисельністю, проте кращої якості, які є добровільними за засобами комплектування, змішаними за принципом будівництва, інтернаціональними за своїм складом.

Саме процес переходу до професійної армії потребує часу і дотримання певної послідовності: перехід на становище професіоналів сержантського складу і технічних спеціалістів із числа військовослужбовців строкової служби, повний перехід на професійну основу найбільш престижних і технічно оснащених видів збройних сил та родів військ.

В перехідний період має використовуватися змішаний спосіб комплектування Збройних сил України, який передбачав би поєднання добровільного вступу до армії на основі контракту і призову громадян для проходження служби за територіальним принципом для сухопутних військ і професійного резерву, а також запровадження альтернативної служби.

Реорганізація Збройних сил України не стане повноцінною реформою, якщо вона не торкнеться всієї Воєнної організації Української держави.

Особливої ваги у процесі реформування Збройних сил Української держави, а також усієї її Воєнної організації набуває проблема реорганізації механізму напрацювання та реалізації воєнної політики, яка б забезпечила у цій сфері суспільних відносин якісний перехід від тоталітаризму до демократичного суспільства, де, як відомо, структура такого суспільства передбачає чіткий розподіл законодавчої, виконавчої та судової гілок влади. Відповідним чином повинні бути зорієнтовані і напрацьовані механізми самої воєнної політики Української держави як складової державної політики, головною метою якої є підтримання міжнародної безпеки, запобіганням воєнним конфліктам, забезпечення обороноздатності держави⁵.

Розглядаючи воєнну політику України у контексті реформування її Збройних сил і, зокрема, діяльність суб'єктів забезпечення національної безпеки держави щодо запобігання воєнним конфліктам, організації та здійснення військового будівництва і підготовки Збройних сил України, інших утворених відповідно до законів України формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України до збройного захисту національних інтересів, необхідно звернути увагу на проблему її оптимізації. Оптимізацію воєнної політики бажано здійснювати шляхом ефективного розподілу рівня керівництва, і управління на політичний, адміністративний, власне воєнний та створення на цій основі системи взаємодії між ними при визначенні зони відповідальності кожного із суб'єктів.

Природно, що точкою відліку будь-якої реформи, у тому числі й воєнної, має стати детальне з'ясування того, що необхідно реформувати.

Воєнна реформа повинна увібрати в себе всі необхідні зміни різноманітних явищ армійської дійсності, для того щоб якісно змінити її у цілому. І було б ве-

ликою помилкою ототожнювати реформування Збройних сил України із суто механічним скороченням, яке, на жаль, ми спостерігаємо це сьогодні в українській армії.

Ідучи по такому шляху, після добровільної відмови від стратегічних ракетно-ядерних озброєнь Українська держава має всі підстави розраховувати на розуміння провідних країн світу в питаннях забезпечення своєї власної безпеки в реаліях ХХІ століття. Було б доречним, якби ці держави розглянули можливість надання нашій країні міжнародно-правової підтримки її дій, зокрема переглядом відомого політичного меморандуму щодо гарантій безпеки України п'ятьма ядерними державами світу з метою переведення цих гарантій з політичної площини в юридичну.

Реформування Збройних сил України не може бути самоціллю, а має передбачати поетапне створення істотно якісних нових військових формувань, які б відповідали потребам обороноздатності Української держави та її економічним можливостям і були б готові до ефективних дій разом з іншими державами (НАТО та антитерористичною коаліцією країн) з метою підтримання міжнародної безпеки, стабільності та миру у світі. Основним пріоритетом має стати оптимізація чисельності Збройних сил і створення передумов для їх подальшого розвитку. Необхідно переглянути функції, завдання та чисельність функціональних структур Збройних сил. Пріоритет слід віддати Об'єднаним силам швидкого реагування, які включали б до свого складу сухопутні, повітряні та морські сили, функції та завдання яких відповідали б новій редакції Военної доктрини.

1. Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 46. – Ст. 336. 2. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України» від 8 червня 2012 року «Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України» № 389/2012. 3. Україна. Закони. Конституція України: текст відповідає офіц. – К.: Національний книжковий проект, 2011. – С. 6. 4. Урядовий кур'єр. – 2012. – 26 червня. – № 113. 5. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 року» «Про нову редакцію Военної доктрини України» // Урядовий кур'єр.

УДК 342.1; 342.3

І. А. КУЯН,
кандидат юридичних наук

НАРОДНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ І ЗМІСТУ

Статтю присвячено проблемі визначення поняття і змісту народного суверенітету. Розглядаються основні елементи цього поняття: суверенітет і його визначальна складова – «народний», «народ». Особливу увагу приділено поняттю «народ», різні тлумачення якого і обумовлюють, в першу чергу, проблеми тлумачення даного поняття. Розглядаються основні форми спільнот народу: народ – сукупність громадян, народ –